

Autoreferat

1. Imię i nazwisko.

Przemysław Szczur

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe lub artystyczne – z podaniem podmiotu nadającego stopień, roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej.

2013: doktor nauk humanistycznych w zakresie literaturoznawstwa; stopień nadany uchwałą Rady Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego na podstawie rozprawy pt. *Produire une identité : le personnage homosexuel dans le roman français de la seconde moitié du XIXe siècle (1859-1899)* ; promotorka rozprawy: prof. dr hab. Regina Bochenek-Franczakowa; recenzenci: prof. dr hab. Barbara Sosień, dr hab. prof. UP Ryszard Siwek ; praca obroniona z wyróżnieniem.

2008: świadectwo ukończenia dwusemestralnych studiów podyplomowych w zakresie gender – kulturowej tożsamości płci w Instytucie Sztuk Audiowizualnych Uniwersytetu Jagiellońskiego.

2007: świadectwo ukończenia dwusemestralnych studiów podyplomowych w zakresie tłumaczenia pisemnego z j. polskiego na j. francuski i z j. francuskiego na j. polski w Katedrze UNESCO do Badań nad Przekładem i Komunikacją Międzykulturową na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego.

2006: magister filologii romańskiej (studia ukończone z wynikiem bardzo dobrym); tytuł zawodowy uzyskany w Instytucie Filologii Romańskiej na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego; tytuł pracy magisterskiej: *La Curée d'Emile Zola ou l'énigme de la femme-sphinx. L'intrigue et l'idéologie dans un roman naturaliste*; promotorka pracy magisterskiej: prof. dr hab. Regina Bochenek-Franczakowa; recenzentka: prof. dr hab. Barbara Sosień.

3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych lub artystycznych.

2019-do chwili obecnej: zatrudnienie na stanowisku adiunkta w Katedrze Literatur Francuskiego Obszaru Językowego Instytutu Neofilologii Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie (poprzednia nazwa: Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie).

2014-2019: zatrudnienie na stanowisku asystenta w Katedrze Literatur Francuskiego Obszaru Językowego Instytutu Neofilologii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie.

2014-2015 – prowadzenie zajęć na podstawie umów cywilno-prawnych w Instytucie Filologii Romańskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego.

4. Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.). Omówienie to winno dotyczyć merytorycznego ujęcia przedmiotowych osiągnięć, jak i w sposób precyzyjny określać indywidualny wkład w ich powstanie, w przypadku, gdy dane osiągnięcie jest dziełem współautorskim, z uwzględnieniem możliwości wskazywania dorobku z okresu całej kariery zawodowej.

Moim głównym osiągnięciem naukowym jest opublikowana w 2025 roku monografia pt. *Pologne sur Seine. Le roman historique transnational polono-français de l'époque romantique*. Książka ta wyrosła nie tylko z zainteresowania literaturą dziewiętnastowieczną, ale i współczesnymi perspektywami badawczymi – badaniami nad literaturami frankofońskimi i (post)migracyjnymi oraz nad transjęzycznością, a także studiami genderowymi czy postklasyczną narratologią. W swoich pracach staram się wykorzystywać nowe narzędzia badawcze nie tylko do literatury współczesnej – zwłaszcza belgijskiej – którą również się interesuję (o czym świadczy załączony wykaz publikacji), ale i do dawniejszych fenomenów literackich, co umożliwia odkrycie na nowo zapomnianych zjawisk takich jak transnarodowa polsko-francuska powieść historyczna z epoki romantyzmu, której jest poświęcona ww. książka.

Istotnym źródłem pomysłu na tę pracę był także rozwój perspektywy postnarodowej w literaturoznawstwie, zwracającej uwagę na zjawiska literackie wymykające się jednoznacznym przyporządkowaniom narodowym, na których opiera się tradycyjna historia tzw. „literatur narodowych”, będąca w gruncie rzeczy fenomenem stosunkowo nowym, związanym z powstaniem państw narodowych w XIX i XX wieku. Tymczasem badane przeze mnie w książce powieści poświęcone historii Polski, pisane przez polskich autorów i autorki w języku francuskim, jak sugeruje użyty w podtytule monografii przymiotnik, mają charakter „transnarodowy”, wykraczając poza granice narodowościowe, kulturowe i językowe.

Monografia wpisuje się w coraz wyraźniejszą w ostatnich latach tendencję badawczą do uzupełniania studiów frankofońskich, wciąż mocno skupionych na współczesności, o wymiar historyczny. Moim celem było odtworzenie niemal zupełnie dotąd

pomijanego wkładu polskich pisarzy i pisarek w rozwój powieści historycznej w języku francuskim. Jest to oczywiście zaledwie wycinek szerokiego zjawiska polskiej frankografii, które starałem się ogólnie scharakteryzować w rozdziale wstępnym książki (wyjątkowo wykraczającym poza określony w tytule zakres chronologiczny), analizując czynniki (m.in. społeczne, kulturowe, ideologiczne czy afektywne) sprzyjające wyborowi języka francuskiego jako języka twórczości literackiej, a także wprowadzając pojęcie „frankografii szczęśliwej” (dla odróżnienia od bardziej problematycznej frankografii (post)kolonialnej). W wymiarze całościowym zjawisko to wymaga oczywiście dalszych pogłębionych badań, jednak jego ogólna charakterystyka była konieczna dla zarysowania tła przedstawionych w monografii bardziej szczegółowych analiz poświęconych dziełom z okresu romantyzmu.

Zarysowawszy szerszy kontekst polskiej frankografii, w dalszej części książki skupiam się na francuskojęzycznych utworach Sophie de Choiseul-Gouffier (ur. jako Zofia Tyzenhauz): *Le Polonais à St. Domingue ou La Jeune Créole* (1818), *Barbe Radziwił* (1820), *Vladislas Jagellon et Hedwige ou La Réunion de la Lithuanie à la Pologne* (1824), *Le Nain politique* (1826) oraz *Halina Oginska ou Les Suédois en Pologne* (1839), Jana Czyńskiego: *Le Kosak* (1836) i *Le Roi des paysans* (1838; utwór napisany we współpracy z Zoé Gatti de Gamond), Henryka Krasieńskiego: *Bataille de Kirholm ou L'Amour d'une Anglaise* (1836), Anny Nakwaskiej: *Trois nouvelles publiées par une Polonaise* oraz *Suite des trois nouvelles publiées par une Polonaise* (1821), Heleny Ponińskiej: *Vanda ou La Superstition* (1834) oraz Artura Potockiego: *Marina Mniszech* (1830). W oparciu o te teksty staram się określić poetykę transnarodowej polsko-francuskiej powieści historycznej w okresie romantyzmu.

Ponieważ analizowana twórczość powstała w epoce romantyzmu, gdy zapoczątkowany został proces systematycznej „nacionalizacji” języków i literatur, specyficzna autokreacja, jakiej dokonują w paratekstach swoich utworów autorki i autorzy polsko-francuscy ma charakter paradoksalny, co staram się wykazać w drugim rozdziale mojej książki. Z jednej strony, jako nierodzimi użytkownicy języka francuskiego, są dotknięci tzw. „niepewnością językową”, dlatego są zmuszeni odwoływać się do toposu skromności, z drugiej, starają się wykorzystać swój natiwny kapitał kulturowy, kreując się na specjalistów w sprawach polskich. Stąd obecność w ich tekstach obszernych przypisów, które również są przedmiotem mojej analizy, a które upodabniają dyskurs powieściowy do naukowego i świadczą o rozbudowie warstwy dydaktycznej utworów.

Także instancje narracyjne, którym poświęcam trzeci rozdział, są w analizowanych utworach ukształtowane w specyficzny sposób. Można w nich zauważyć wahanie między pozycją narracyjną heterodiegetyczną a homodiegetyczną: opowiadający są zwykle usytuowani na zewnątrz świata przedstawionego, ale od czasu do czasu, choć nie należą do „personelu powieściowego”, dokonują samoidentyfikacji jako Polacy bądź Polki, wyrażając swoje uczucia patriotyczne i solidaryzując się z postaciami. W związku z tym ich narracje nie stanowią beznamiętnych i bezosobowych sprawozdań z faktów historycznych, ale są nasycone emocjami, jak również ideologią.

Trzeba przy tym zauważyć, że w powieściach występuje pewna różnorodność ideologiczna – utwory Jana Czyńskiego (jednego z najbardziej znanych furierystów) można by scharakteryzować jako lewicowe powieści tendencyjne, krytykujące rolę szlachty i duchowieństwa w historii Polski, podczas gdy dzieła Anny Nakwaskiej, Sophie de Choiseul-Gouffier, Henryka Krasieńskiego i Heleny Ponińskiej mają raczej zabarwienie prawicowo-konserwatywne. Wszystkim autorom i autorkom wspólna jest jednak polska ideologia narodowa, czasem wręcz nacjonalistyczna (gdy własny naród zostaje poddany silnej idealizacji, której towarzyszy zazwyczaj ostra krytyka czy wręcz diabolizacja innych narodów, zwłaszcza sąsiadów, jako odpowiedzialnych za rozbiory). Narracja staje się więc dla nich narzędziem promocji „sprawy polskiej” wśród publiczności francuskojęzycznej, a tworzenie utworów poświęconych dziejom Polski – działaniem strategicznym, upowszechniającym wiedzę o narodzie bez państwa oraz o jego historii.

Wspomniany już transnarodowy charakter utworów analizowanych w monografii – ich usytuowanie w specyficznej przestrzeni granicznej między literaturą polską a literaturą francuską – posiada również ciekawe konsekwencje językowe, które analizuję w rozdziale czwartym. Archaizacja języka, zwykle rozpatrywana w odniesieniu do powieści historycznych, ma w omawianych dziełach charakter marginalny, dochodzi w nich natomiast do hybrydyzacji językowej – utwory napisane są wprawdzie po francusku, ale odnoszą się do polskiej rzeczywistości, stąd pojawiająca się w nich swoista polonizacja francuszczyzny. Przejawia się ona przede wszystkim wprowadzaniem do narracji zapożyczeń z języka polskiego, ale też innych języków używanych na terytorium Rzeczypospolitej Obojga Narodów (np. hebrajskiego czy ukraińskiego), lecz może też przybrać postać dosłownego tłumaczenia polskich wyrażen na francuski czy wprowadzania kalek semantycznych. Wszystkie te zabiegi sprawiają, że utwory zyskują charakter transjęzykowy. Wynika on z przenoszenia

elementów z polszczyzny oraz innych języków do francuszczyzny. Jest z tym związana negocjacja międzyjęzykowa, która może przybierać formę adaptacji ortograficznej zapożyczonych słów do reguł zapisu francuskiego (gallicyzacji). Wprowadzane są również mechanizmy ułatwiające zrozumienie zapożyczeń, m.in. przypisy wyjaśniające wymowę słów czy ich znaczenie. W ten sposób autorzy i autorki poszukują kompromisu językowego między polszczyzną a francuszczyzną i ustanawiają swoiste kontinuum między tymi językami. Co ciekawe, tak ukształtowana warstwa językowa upodabnia polsko-francuską powieść romantyczną do powieści kolonialnej i postkolonialnej, wydaje się więc, że może ona być interesująca również dla współczesnych frankfonistów i frankofonistek.

Kolejne rozdziały książki są poświęcone głównym elementom świata przedstawionego: postaciom, czasowi, przestrzeni oraz fabułom. Jeśli chodzi o ten pierwszy element, w utworach należących do korpusu dominują postaci fikcyjne lub takie, o których mamy szczątkową wiedzę, w związku z czym możliwe jest dopisanie im fikcyjnych losów. Figury historyczne zwykle znajdują się na drugim planie, choć zdarzają się wyjątki od tej reguły – np. Kazimierz Wielki jest jednym z głównych bohaterów utworu *Le Roi des paysans* a Bohdan Chmielnicki powieści *Le Kosak* Jana Czyńskiego, zaś królowa Jadwiga i Władysław Jagiełło – utworu *Vladislas Jagellon et Hedwige Sophie de Choiseul-Gouffier*. W obu przypadkach podkreślany jest wpływ jednostek na historię, pojawia się więc silnie spersonalizowana wizja dziejów. Historia poddana zostaje „prywatyzacji” i „psychologizacji”, tzn. uwypuklona jest waga motywacji osobistych w decyzjach politycznych. W analizowanych dziełach pojawiają się również postaci zbiorowe – np. szlachta czy duchowieństwo – rozumiane jako siły dziejowe. Wprowadzenie ich do utworów było zapewne pochodną romantycznej refleksji nad rewolucjami jako ruchami masowymi. Często jest także charakteryzacja zbiorowa i typizacja postaci, które stają się przedstawicielami grup narodowych czy wyznaniowych (widać tu m.in. wpływ romantycznego nacjonalizmu oraz odrodzenia religijnego). Poza klimatem intelektualnym epoki, bardzo duży wpływ na kreację postaci mają także konwencje literackie, nie tylko romantyczne, lecz również neoklasycystyczne, sentymentalne, gotycyzujące czy melodramatyczne. Osobną kategorię stanowią postaci malownicze, wpisujące się w romantyczne zamiłowanie do odmienności antropologicznej. W ich portretach widać charakterystyczną dla romantycznej powieści historycznej dbałość o tzw. „koloryt lokalny”.

Szczególnie ważną kategorią w analizie powieści historycznej jest też oczywiście czas, a dokładniej dystans czasowy między autorem/autorką a opisywaną epoką, wynikający ze stosowania konstytutywnej dla gatunku zasady „heterochronii”. Mechanizmom ustanawiania tego dystansu poświęciłem rozdział szósty. Co ciekawe – obok utworów, gdzie ów dystans jest znaczny – pojawiają się tzw. „współczesne powieści/nowele historyczne”. I tak w części utworów Anny Nakwaskiej czasem akcji jest epoka napoleońska. Pokazuje to, że poczucie historyczności było w epoce romantyzmu bardzo silne i odnosiło się również do czasów wprawdzie niedawnych, ale którym głębokie przemiany polityczne nadawały walor historyczności. Związki z teraźniejszością widać nie tylko w utworach, których akcja rozgrywa się w czasach nieodległych od daty publikacji, ale i w tych, w których występują anachronizmy, czasami wprowadzane celowo, dla uzyskania określonego efektu estetycznego czy ideologicznego (do stosowania tego zabiegu przyznaje się w paratekstach Sophie de Choiseul-Gouffier). Swego rodzaju „uwspółcześnienie” przeszłości ma również miejsce w scenach, w których używany jest czas *praesens historicum*, przybliżający odbiorców i odbiorczynie do opowiadanych zdarzeń. Specyficzne dla omawianego gatunku powieściowego są tzw. „wysepki historyczności”, czyli miejsca kondensacji informacji historycznych w tekście, które poza wymiarem dydaktycznym mają również wpływ na ukształtowanie właściwej mu czasowości, a dokładniej na przyspieszenie rytmu narracyjnego, gdyż długie nieraz ciągi zdarzeń są w nich zwięźle streszczane.

Jeśli chodzi o specyfikę przedstawiania przestrzeni, którą omawiam w rozdziale siódmym, jedną z naczelnych zasad jest w dziełach należących do korpusu reguła „heterotopii”, czyli odmienności przestrzennej lub dystansu między miejscem akcji utworów a miejscem ich publikacji (to pierwsze to najczęściej przedrozbiorowa Polska; to drugie – zwykle Paryż, choć kilka dzieł ukazało się w Warszawie). W tym względzie autorki i autorzy bazowali na romantycznym zamiłowaniu do egzotyki czasowo-przestrzennej. Opisy przestrzeni pojawiające się w ich dziełach są zazwyczaj dość zwięźle (zwłaszcza, gdy porównać je z tymi występującymi w powieściach realistycznych), zaś ich specyfika polega m.in. na tym, że nie zawsze są podawane w tekście głównym – np. w *Bataille de Kirholm* H. Krasńskiego bardzo liczne informacje o przestrzeni zostają umieszczone we wspomnianych już przypisach o charakterze dydaktycznym. Bardziej rozbudowane opisy dotyczą natomiast tzw. „miejsc pamięci”, związanych z istotnymi wydarzeniami historycznymi (Krakowa, Warszawy czy Wilna), co nadaje im charakter „figur przestrzennych” (wg terminologii Fernando Lamberta).

Choć zgodnie z regułami gatunkowymi powieści historycznej, autorzy i autorki odwołują się do przestrzeni referencyjnej (zapożyczając z niej toponimy), istotnym aspektem opisów przestrzeni okazuje się również nasycenie ich wartościami ideologicznymi oraz estetycznymi, wynikające m.in. z typowo romantycznej subiektywizacji przedstawianej rzeczywistości – także materialnej – niejednokrotnie postrzeganej przez pryzmat przeżyć postaci. Jednak nie tylko konwencje powieści historycznej decydują o formie, jaką przybiera przestrzeń, istotne bywają też reguły takich gatunków jak idylla, powieść sentymentalna czy powieść gotycka.

W odniesieniu do fabuł analizowanych dzieł, stwierdzam przede wszystkim daleko idącą hybrydyzację gatunkową. W omawianych utworach schematy rozwoju akcji są zaczerpnięte zwłaszcza z powieści sentymentalnej. Z niej pochodzi przede wszystkim model miłości napotykającej przeszkody, które w tym przypadku mają zwykle charakter historyczny. Ten determinizm historyczny wywołuje jednak pewną modyfikację wykorzystanego wzorca gatunkowego: akcja powieści nie ogranicza się do sfery prywatnej – jak w klasycznej powieści sentymentalnej – ale wkracza też na arenę publiczną. W dziełach, w których pojawiają się słynne postaci historyczne, podkreślany jest wpływ ich namiętności na bieg dziejów, natomiast postaci fikcyjne są zazwyczaj igraszką w rękę sił historycznych. Na ukształtowanie fabuł wpływają również konwencje dramatyczne, zwłaszcza melodramatyczne. Chodzi tu m.in. o schematy sytuacyjne takie jak spektakularne zbiegi okoliczności czy motyw „rozpoznania”, zmieniającego diametralnie relacje między postaciami, jak również o estetykę kontrastu i skrajnych stanów uczuciowych oraz spektakularność i teatralność w przedstawianiu historii, która nierzadko zmienia się w efektowny spektakl. Można również zauważyć echa estetyki tragicznej, np. gdy historia odgrywa rolę „fatum” w życiu postaci lub kiedy w fabule pojawiają się epizody prorocztwa i ich spełniania się, zaś rozwiązaniem akcji staje się śmierć bohaterów. Wyraźny jest także wpływ powieści gotyckiej, z której zaczerpnięte są np. złowroga sceneria czy motyw uwięzienia niewinnej ofiary przez jej prześladowcę oraz jej cudownego uwolnienia w ostatniej chwili. W związku z ich transnarodowym charakterem, w fabułach utworów pojawiają się również specyficzne epizody etnograficzne (np. sceny obrzędów religijnych, uczt, tańców itp.), będące sposobem na przybliżenie specyfiki kulturowej przedrozbiorowej Polski odbiorcom i odbiorczyniom francuskojęzycznym.

Podobnie jak w omówionej wcześniej warstwie językowej, tak i na poziomie fabularnym, widać więc szczególnie wyraźnie, że polsko-francuskie transnarodowe

powieści historyczne z epoki romantyzmu były rezultatem mediacji międzykulturowej. Jedną z jej głównych podstaw stanowiły popularne w tym okresie konwencje gatunkowe (zwłaszcza sentymentalna, gotycka oraz melodramatyczna). O ile w chwili publikacji mogły one wywoływać pozytywną reakcję czytelniczą (o której również wspominam w książce, opierając się na odnalezionych recenzjach z epoki), z czasem stały się powodem „zestarzenia się” tych tekstów, gdyż konwencje te zostały dość szybko zdyskwalifikowane przez nowoczesność literacką. Jednak obecnie – m.in. dzięki rozwojowi studiów frankofońskich – pojawiły się narzędzia umożliwiające odczytanie dzieł należących do korpusu na nowo, jako zawierających w załączku wiele zjawisk charakterystycznych dla literatury współczesnego, zglobalizowanego świata, takich jak hybrydyzacja kulturowa i językowa, procesy negocjacji między kulturami czy przekładu międzykulturowego. Dlatego w książce podkreślam, że analizowane utwory nie są moim zdaniem zjawiskiem zupełnie przebrzmiałym, przeciwnie – zachowują pewną aktualność. Niektóre ich aspekty mogą się współczesnej publiczności wydawać bliskie, inne zaś – zwłaszcza wspomniane konwencje gatunkowe – sprawiają, że z dzisiejszej perspektywy są równie „egzotyczne”, a może nawet bardziej, niż dla czytelników i czytelniczek romantycznych. Ich lektura umożliwia więc także zanurzenie się w innej kulturze literackiej, a choć przedstawiony w nich świat przedrozbiorowej Polski jest pod pewnymi względami podobny do współczesnych wielokulturowych społeczeństw, zachowuje również swoją odmiennność, która może być frapująca. Świadczy o tym fakt, że omówiona monografia spotkała się z zainteresowaniem oraz przychylnym przyjęciem we Francji (zob. recenzję Laure Lévêque w czasopiśmie *Babel. Littératures plurielles*, dostępną na stronie <https://journals.openedition.org/babel/17960>, która stwierdza w konkluzji: „il faut saluer comme ils le méritent l’entreprise menée par Przemysław Szczur et les résultats obtenus, qui restituent dans toute sa complexité une production trop méconnue”).

Poza ww. monografią, istotną część mojego dorobku naukowego stanowią również inne publikacje. Do uzyskania stopnia doktora, dotyczyły one przede wszystkim przedstawień homoseksualności, a także kobiecości i męskości w literaturach francuskiej i belgijskiej. Moją pierwszą publikacją naukową był napisany w oparciu o moją pracę magisterską artykuł « Le sexe du héros. Identité sexuelle, mise en intrigue et focalisation dans *La Curée* d’Emile Zola », który ukazał się w jednym z wiodących czasopism poświęconych naturalizmowi: *Excavatio. International Review for Multidisciplinary Approaches and Comparative Studies Related to Emile Zola and His*

Time, Naturalism, Naturalist Writers and Artists, Naturalism and the Cinema around the World. Już w tej wczesnej publikacji widoczne są zaczątki metody interpretacji literatury, którą rozwinę w późniejszych pracach, opartej na łączeniu nowych perspektyw badawczych (np. genderowej czy queerowej) z bardziej tradycyjnymi narzędziami literaturoznawczymi (zwłaszcza narratologicznymi, genologicznymi i historycznoliterackimi). Za najistotniejsze osiągnięcie tego wczesnego etapu moich badań uważam ukazanie się mojej pracy doktorskiej pt. *Produire une identité. Le personnage homosexuel dans le roman français de la seconde moitié du XIXe siècle (1859-1899)* w serii wydawniczej „Espaces littéraires” francuskiego wydawnictwa L’Harmattan w 2014 roku. Spotkała się ona z pozytywnym przyjęciem we francuskim środowisku naukowym (zob. recenzję na stronie <https://journals.openedition.org/lectures/18107>, w której Etienne Charrière określa książkę jako « une étude de grande qualité, qui permet de faire la lumière sur un corpus méconnu en l’intégrant judicieusement à une démarche théorique très en prise avec les orientations contemporaines de la recherche »).

Po uzyskaniu stopnia doktora, poza kontynuacją badań nad ww. kwestiami, publikowałem prace ogniskujące się zwłaszcza wokół kilku grup zagadnień: francuskojęzycznej literatury belgijskiej – przede wszystkim nurtu (post)migracyjnego w jej ramach – oraz szerzej – problematyki frankofonii i frankografii literackiej, a także imagologicznej analizy przedstawień Polski oraz Polek i Polaków w literaturach belgijskiej i francuskiej. Ich pełna lista znajduje się w wykazie osiągnięć, dlatego krótko omówię tu jedynie wybrane, najistotniejsze moim zdaniem, przykłady.

Literatury belgijskiej dotyczyły m.in.: artykuł « Leurs corps se rencontrèrent. La scène d’intimité homosexuelle dans la littérature belge francophone », opublikowany w *Textyles. Revue des lettres belges de langue française* (nr 52/2018), wiodącym czasopiśmie poświęconym literaturze francuskojęzycznej Belgii; współredagowany przeze mnie (wraz z Agnieszką Kukuryk) tematyczny numer czasopisma *Synergies Pologne* (nr 16/2019) pod tytułem *Transgressions. Pour une histoire des pratiques contre-normatives dans les lettres belges francophones (1830-2018)*; pierwszy, najobszerniejszy (liczący ponad 70 stron), rozdział monografii trójautorskiej *Wędrujące tożsamości. Trzy studia o migracjach literackich we francuskojęzycznej Belgii* (2020), której byłem pomysłodawcą, a której współautorami byli Agnieszka Kukuryk oraz Tomasz Chomiszczak – była to pierwsza w literaturze naukowej monografia stanowiąca kompleksowe opracowanie problematyki migracyjnej we frankofońskiej literaturze

belgijskiej; artykuły opublikowane w tomach zbiorowych *Penser le roman francophone contemporain* (2020), *Au croisement des cultures, des discours et des langues* (2021), *Droit et justice dans la littérature francophone de Belgique* (2021), *Les migrations féminines* (2021) oraz *Poétiques du récit migratoire* (2023), z których część ukazała się w renomowanych wydawnictwach francuskojęzycznych (np. Classiques Garnier, Presses Universitaires de Rennes czy Presses de l'Université de Montréal), jak również w wysoko punktowanych czasopismach, zarówno polskich – jak *Romanica Cracoviensia* (artykuł na temat dramaturga Antoine'a Pickelsa) – jak i zagranicznych: *Moderna Språk* (tekst dotyczący współczesnej pisarki belgijskiej polskiego pochodzenia – Annick Walachniewicz) czy *Tydskrift vir Letterkunde* (napisany wspólnie z Renatą Bizek-Tatarą z UMCS artykuł na temat obrazu Afryki u pisarzy i pisarek belgijsko-kongijskich) – dwóm ostatnim na liście ministerialnej przyznano 200 punktów. W artykułach tych starałem się podejmować tematy słabo zbadane, takie jak konwencje przedstawiania erotycznej bliskości homoseksualnej w literaturze belgijskiej, (post)migracyjna literatura kobieca w Belgii, wielojęzyczność i międzyjęzyczność w (post)migracyjnej powieści belgijskiej czy charakterystyczna dla niej figura narratora-tłumacza. Nie zadowalałem się również najbardziej rozpowszechnionymi kategoriami, proponując takie, które moim zdaniem lepiej oddają istotę badanych przeze mnie zjawisk – dlatego pisałem np. o „literaturze (post)migracyjnej” a nie „migracyjnej”, by podkreślić, że zazwyczaj chodzi o twórczość stanowiącą przepracowanie *ex post* doświadczenia migracji przez same osoby migrujące lub ich potomków, a nie o utwory powstające w trakcie migracji, jak również aby uwypuklić związki tego zjawiska literackiego z postkolonializmem oraz postmodernizmem.

Z kolei z szerzej pojętą problematyką frankofonii i frankografii były związane także współredagowane przeze mnie numery tematyczne czasopism *Romanica Cracoviensia* (nr specjalny/2022: « Francophones, francographes, francophiles: les francophonies littéraires 50 ans après »; wraz z Agnieszką Kukuryk i Karoliną Czerską) oraz *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia Historicolitteraria* (t. 24/2024: « Les francophonies oubliées »; wraz ze Stanisławem Jasionowiczem). Znaczna część zamieszczonych w nich tekstów stanowiła pokłosie konferencji, których byłem współorganizatorem. Ich organizacja oraz publikacja tekstów pokonferencyjnych wynikała z chęci przemyślenia na nowo kategorii „frankofonii”. W jego następstwie w swoich tekstach posługuję się raczej pojęciem „frankografii”, które można również

sporadycznie spotkać u innych badaczy i badaczek, a które wydaje mi się dużo bardziej adekwatne w odniesieniu do twórczości literackiej, ponieważ jedną z cech charakterystycznych literatur zazwyczaj nazywanych „frankofońskimi” są różnego rodzaju mechanizmy przystosowania mówionych odmian francuszczyzny używanych poza Francją do wymogów pisanego języka literackiego. Specyfikę tego zjawiska starałem się uchwycić zarówno w pracach dotyczących literatury (post)migracyjnej jak i polskiej frankografii.

Stanowiące również istotną część mojego dorobku studia imagologiczne poświęcone Polsce obejmują m.in. wieloautorską monografię pt. *La Pologne des Belges. Évolution d'un regard (XXe-XXIe siècles)*, której byłem redaktorem naukowym oraz autorem jednego z zamieszczonych w niej artykułów, a która zgromadziła wybitnych specjalistów z kilku krajów (Belgii, Hiszpanii, Luksemburga i Polski), w tym tak znanych jak Anne Morelli czy Alain Van Crugten. Spotkała się ona z bardzo przychylnym przyjęciem w Belgii, a w recenzji, którą opublikowało czasopismo *Textyles* podkreślono m.in.: „la richesse du contenu offert est remarquable”, a książkę określono jako „une première tentative réussie de systématisation des rapports entre la Belgique et la Pologne” oraz jako „une contribution significative dans le cadre d'études transculturelles et multipolaires suivant une vision multidisciplinaire” (zob. <https://journals.openedition.org/textyles/7791>). Jej przygotowanie było związane z realizacją grantu NCN „Obraz Polski w świetle belgijskich raportów dyplomatycznych i publicystyki (1940-1989)”, którego kierownikiem był prof. dr hab. Józef Łaptos, najwybitniejszy polski specjalista zajmujący się dziejami Belgii. Mój udział w realizacji tego projektu umożliwił przede wszystkim poszerzenie problematyki, która – zgodnie z tytułem – pierwotnie była skupiona na kwestii analizy dokumentów dyplomatycznych oraz publicystyki, o studium sposobów przedstawiania Polski i Polaków (a zwłaszcza Polek) w literaturze belgijskiej, przede wszystkim XX i XXI wieku. Niejako uzupełnieniem tego grantu był współkierowany przeze mnie wraz z Laurence Boudart z Archives et Musée de la Littérature w Brukseli projekt „Polska i Belgia. Wzajemne spojrzenia / Pologne-Belgique. Regards littéraires croisés”, którego rezultatem były m.in. moje artykuły dotyczące stereotypizacji Polaków jako postaci drugoplanowych w literaturze belgijskiej, nietypowego sposobu przedstawienia historii Polski w powieści *Les vivants et les ombres* Diane Meur oraz „przepisania” osiemnastowiecznej postaci Pauliski przez współczesnego belgijskiego dramaturga Michela Dieudonné. Również w tym przypadku starałem się korzystać z osiągnięć najnowszej teorii literatury, takich jak

pojęcie „transfiksionalności” Richarda Saint-Gelais czy tzw. „narratologia nienaturalna”. Choć nie jestem teoretykiem literatury, a raczej jej historykiem, staram się śledzić najnowsze prace teoretyczne i korzystać z nich w swoich analizach. Zainteresowanie teorią umożliwia mi w wielu przypadkach dostrzeganie w dawniejszych tekstach nowych, dotąd niezauważanych bądź bagatelizowanych aspektów.

Podsumowując, chciałbym zwrócić uwagę na pewną logikę rządzącą moimi zainteresowaniami naukowymi: w swoich pracach stosunkowo niewiele uwagi poświęciłem dziełom kanonicznym, a nawet gdy zajmowałem się autorami z kanonu, jak Zola czy Gide, zazwyczaj wybierałem do analizy teksty mniej znane (np. powieści *La curée* Zoli oraz *L'immoraliste* Gide’a). Zawsze najbardziej interesowały mnie kwestie, które można by uznać za marginalne: zapomniane utwory literackie oraz autorzy i autorki, których nazwisk próżno szukać na kartach podręczników, przedstawienia marginalizowanych i zdominowanych grup społecznych (kobiet, osób homoseksualnych, migrantów i migrantek), gatunki uważane za podrzędne (kryminały, utwory klasyfikowane jako „pornograficzne”, powieści sentymentalne itp.). Swoje zadanie jako historyka literatury pojmowałem w kategoriach obowiązku komplikowania historycznoliterackiego obrazu przeszłości, przypominania głosów wypartych z pamięci kulturowej, upominania się o utwory, które – nawet jeśli z estetycznego punktu widzenia nie należą do arcydzieł – odegrały swego czasu pewną rolę w procesie historycznoliterackim, np. z powodów społecznych. Za takim rozumieniem własnej roli stał nie tylko imperatyw etyczny (chęć przyczynienia się do wypracowania bardziej sprawiedliwego i „inkluzywnego” obrazu przeszłości literackiej, uwzględniającego jak największą liczbę autorów i autorek oraz dzieł), ale i zwykła ciekawość oraz przyjemność intelektualna czerpana z odkrywania na nowo zapomnianych osób i książek.

Ważny pozostaje dla mnie również ideał bezpłatnego dostępu do wyników badań naukowych finansowanych ze środków publicznych, dlatego jak najczęściej swoich prac staram się publikować w czasopismach i wydawnictwach zapewniających wolny dostęp do nich.

5. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

Działalność naukową rozpocząłem na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie, najpierw jako doktorant, następnie pracownik nieetatowy. Już wówczas aktywność ta posiadała aspekt międzynarodowy: jako doktorant uczestniczyłem w trzech zagranicznych konferencjach naukowych (ujęte one zostały w wykazie osiągnięć, punkt II.5, pozycje 32-34). Zajmowałem się wtedy głównie przedstawieniami homoseksualności w literaturze francuskiej i belgijskiej XIX wieku.

Od 2014 roku kontynuuję działalność naukową jako pracownik etatowy Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie (wcześniejsza nazwa: Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie), zajmując się przede wszystkim literaturą (post)migracyjną we francuskojęzycznej Belgii, przedstawieniami Polski i Polaków w literaturze francuskiej i belgijskiej oraz transnarodową polsko-francuską powieścią historyczną z okresu romantyzmu. Dla rozwoju tych dwóch pierwszych kierunków badań szczególne znaczenie miało uczestnictwo w projektach badawczych prowadzonych przez prof. Ryszarda Siwka we współpracy z badaczami i badaczkami z innych polskich ośrodków belgologicznych (zwłaszcza KUL, UAM, UMCS oraz UW): „Historia, literatura i społeczeństwo Belgii francuskojęzycznej po I wojnie światowej – wymiar frankofoński i europejski” oraz „Poetyki nowoczesności i ponowoczesności we francuskojęzycznej Belgii”, z czym wiązała się współpraca z Archives et Musée de la Littérature w Brukseli, a także prof. Józefa Łaptosa (grant NCN „Obraz Polski w świetle belgijskich raportów dyplomatycznych i publicystyki (1940-1989)” w ramach konkursu „Harmonia”), który pozwolił mi nawiązać kontakt z wybitnymi specjalistami belgijskimi – m.in. Anne Morelli, Alainem Van Crugtenem, Idesbaldem Goddeerisem czy Krisem Van Heuckelomem. Istotnym elementem mojej aktywności naukowej prowadzonej we współpracy z zagranicznymi instytucjami badawczymi była także rola kierownika polskiego zespołu w polsko-belgijskim projekcie współfinansowanym przez NAWA oraz Wallonie-Bruxelles International pt. „Polska i Belgia. Wzajemne spojrzenia”, realizowanym wraz z badaczami i badaczkami z Université libre de Bruxelles oraz brukselskich Archives et Musée de la Littérature.

Również na tym etapie moja działalność była i wciąż jest związana z regularnym uczestnictwem nie tylko w krajowym, ale i międzynarodowym życiu naukowym, co przejawiało się udziałem w licznych zagranicznych konferencjach naukowych, głównie we Francji i Belgii (w sumie – od uzyskania stopnia doktora – udział w dwunastu konferencjach, które odbyły się poza Polską, wykaz w załączniku – punkt II.5). Byłem także współorganizatorem czterech międzynarodowych konferencji naukowych:

« Transgressions: pour une histoire des pratiques contre-normatives dans les lettres belges francophones (1830-2018) » (2018), « Francophones, francographes, francophiles: les francophonies littéraires 50 ans après » (2021), « Les francophonies oubliées » (2022) oraz « Les nouveaux visages de la littérature belge francophone. Ryszard Siwek *in memoriam* » (2023). Uczestniczyli w nich literaturoznawcy z Belgii, Francji, Hiszpanii, Luksemburga, Polski i Włoch. Współorganizowałem również jedną konferencję krajową: « XIe Rencontre des Dix-Neuviémistes. Le tour du monde en français : les francophonies littéraires au XIXe siècle » (2025).

W trakcie odbytych staży oraz pobytów badawczych wymienionych w punkcie II.9 załączonego „Wykazu osiągnięć naukowych albo artystycznych stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny” swoje projekty badawcze konsultowałem z uznanymi specjalistami zajmującymi się literaturą belgijską oraz francuską, które stanowią moje dwa główne przedmioty zainteresowań naukowych. W przypadku literatury belgijskiej były to przede wszystkim konsultacje z drem Markiem Quaghebeurem, jednym z najbardziej znanych historyków literatury belgijskiej, oraz dr Laurence Boudart, dyrektorką Archives et Musée de la Littérature w Brukseli, zaś w przypadku literatury francuskiej XIX wieku – z prof. Eléonore Reverzy z paryskiej Sorbony, wybitną dziewiętnastowieczniczką.

Ostatnim jak dotąd przejawem mojej działalności naukowej prowadzonej we współpracy z uczelniami zagranicznymi był wykład *on-line* wygłoszony 28.11.2025 r. na zaproszenie prof. Mickaëlle Cedergren z Uniwersytetu w Sztokholmie w ramach „Séminaire franco-nordique: Écrire et traduire au féminin”, dla zespołu badawczego skupiającego naukowców z uniwersytetów w Sztokholmie i Oslo oraz paryskiego Institut des textes et manuscrits modernes (zob. <https://www.item.ens.fr/seminaire-multilinguisme-25-26/> ; <https://www.item.ens.fr/szczur-translinguisme-polono-francais-trois-ecrivaines>).

6. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę.

a) Osiągnięcia dydaktyczne

Dotychczas prowadziłem zajęcia dydaktyczne przede wszystkim na studiach I i II stopnia (licencjackich i magisterskich). Były to m.in. zajęcia z praktycznej nauki języka francuskiego (wszystkie poziomy: od A1 do C2), cywilizacji Francji, tłumaczenia tekstów specjalistycznych, tłumaczenia pisemnego, tłumaczenia tekstów użytkowych,

teorii tłumaczenia, redakcji tekstów naukowych, wstępu do analizy literackiej, historii literatury francuskiej XIX wieku, historii literatury belgijskiej oraz frankofonii. Od 2024 roku prowadzę również zajęcia w Szkole Doktorskiej UKEN (warsztat specjalistyczny „Od feminizmu do teorii queer: literaturoznawcze dyskursy o płci, rodzaju i seksualności”).

W ramach prowadzonych seminariów wypromowałem 41 prac licencjackich oraz 2 magisterskie. Byłem recenzentem 12 prac licencjackich oraz 2 magisterskich napisanych pod kierunkiem innych promotorów. Od 2023 roku jestem również promotorem pomocniczym rozprawy doktorskiej pt. „Zabijanie i zjadanie. Mięso w literaturze naturalizmu polskiego i francuskojęzycznego”, przygotowywanej przez mgr Gabrielę Kasprzyk pod kierunkiem dr hab. prof. UKEN Renaty Stachury-Lupy.

W swojej działalności dydaktycznej miałem kontakt nie tylko ze studentami UKEN, ale również innych uczelni, w tym zagranicznych. Poza zajęciami prowadzonymi w Instytucie Filologii Romańskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego, najpierw w ramach studiów doktoranckich, a następnie na podstawie umów cywilno-prawnych (w latach 2014-2015), wygłaszałem wykłady na zaproszenie profesorów z innych uczelni oraz kół naukowych. W dn. 25.03.2021 r., na zaproszenie prof. Doroty Walczak-Delanois, wygłosiłem wykład pt. „Approches critiques des littératures (post)migratoires (sur l'exemple belge francophone)” za pośrednictwem platformy Microsoft Teams dla studentów Université libre de Bruxelles ; 17.05.2024 r. przeprowadziłem zajęcia dla członków Sekcji queer i gender studies Koła Naukowego Anglistów UJ na temat wątków queerowych we francuskojęzycznej literaturze belgijskiej, zaś 16.01.2025 r. wygłosiłem wykład „Kontrdyscyplinarne powieści o homoseksualności z końca XIX wieku (Belgia i Francja)” na zaproszenie Koła Naukowego Komparatystów UJ.

b) Osiągnięcia organizacyjne

W latach 2015-2017 byłem odpowiedzialny za wprowadzanie do systemu „Uczelnia XP”, służącego do obsługi toku studiów, danych dla kierunków filologia romańska, filologia romańska z językiem rosyjskim oraz filologia romańska z językiem angielskim.

W latach 2015-2022 sprawowałem funkcję sekretarza Komisji Rekrutacyjnej dla kierunków filologia romańska, filologia romańska z językiem angielskim, filologia romańska z językiem rosyjskim oraz filologia romańska z językiem hiszpańskim, a

także byłem odpowiedzialny za organizację stoiska tych kierunków na Dniu Otwartym UP im. KEN.

Sprawowałem również funkcję opiekuna roku na kierunkach studiów licencjackich filologia romańska z językiem rosyjskim (w latach 2015-2018) oraz filologia romańska (w roku akademickim 2024/2025) oraz na studiach magisterskich z zakresu filologii romańskiej (od roku akademickiego 2025/2026).

W ramach współpracy międzynarodowej kilkakrotnie współorganizowałem pobyt w UP im. KEN oraz wykłady dla studentów wykładowców belgijskich (dr Laurence Boudart z Archives et Musée de la Littérature w Brukseli w 2015 oraz 2024 r.; dra Laurenta Demoulin z Université de Liège w 2018 r.; dra Christophe'a Meurée i dr Florence Huybrechts z Archives et Musée de la Littérature w Brukseli w 2021 r.; prof. Doroty Walczak-Delanois oraz dr Cécile Bocianowski z Université libre de Bruxelles w 2021 r.; mgr Yoany Ganowski z Université libre de Bruxelles w 2022 r.) oraz francuskich (prof. Pascale Rodts-Rougé z Université du Littoral-Côte d'Opale w 2019 r.).

c) Osiągnięcia popularyzujące naukę lub sztukę

Istotnym aspektem prowadzonych przeze mnie badań była zawsze popularyzacja ich wyników. Przyjmowała ona m.in. formę spotkań promocyjnych książek, które wpisywały się w działalność Katedry Literatur Francuskiego Obszaru Językowego, w której pracuję, a także Zespołu do Badań Porównawczych nad Tendencjami Kultury Zachodniej, którego pracami kieruje prof. Stanisław Jasionowicz. Promocja książki *Wędrujące tożsamości*, której byłem pomysłodawcą oraz współautorem (wraz z Agnieszką Kukuryk oraz Tomaszem Chomiszcakiem) odbyła się w ramach zorganizowanego przez prof. Jasionowicza sympozjum *on-line* pt. „Tożsamość w ruchu” w dniu 18.06.2021 r. Z kolei promocja mojej ostatniej książki pt. *Pologne sur Seine* odbyła się w formie panelu dyskusyjnego współorganizowanego przez prof. S. Jasionowicza z Biblioteką Kraków w dniu 24.06.2025 r. (Filia nr 21 Biblioteki Kraków, Czytelnia naukowa; współuczestnik: dr Grzegorz Duliński).

Angażowałem się również w działalność promującą literaturę belgijską w Polsce. Wybrałem i przełożyłem teksty Jacqueline Harpman (fragment powieści *Orlanda*), Pie Tshibandy (fragment utworu *Czarny wariat w krainie białych*) i Antoine'a Pickelsa (fragment sztuki *In nomine*) do numeru specjalnego czasopisma *Nowa dekada krakowska* (nr 4-5/2016) oraz wziąłem udział w debacie na temat literatury belgijskiej, która odbyła się w ramach promocji tego numeru w księgarni Massolit Books w Krakowie w dniu 13 grudnia 2016 r.

W ramach Festiwalu Frankofonii 2021 wraz z dr Karoliną Czerską z UJ oraz Marie Giraud-Claude-Lafontaine, przedstawicielką Wallonie-Bruxelles International w Polsce, wziąłem udział w spotkaniu *on-line* z pisarkami belgijskimi Veroniką Mabardi i Annick Walachniewicz oraz językoznawczynią Laurence Rosier pt. „Głos w sprawie pisarstwa kobiet”, organizowanym we współpracy z Muzeum Sztuki Współczesnej MOCAR w Krakowie w dn. 11.03.2021 r.

W trakcie festiwalu „Gra z Kantorem 2024: Belgia - podwójność”, organizowanego przez Cricotekę (kuratorka: dr Karolina Czerska z UJ), 15.11.2024 r. wygłosiłem wykład otwarty pt. „Antoine Pickels – dramaty kłirowe”.

Ostatnią jak dotąd moją aktywnością popularyzatorską były konsultacje na temat francuskojęzycznej literatury belgijskiej oraz miejsca kultury walońskiej w Belgii, jakich udzieliłem 19.12. 2025 r. reżyserce teatralnej i radiowej Katarzynie Dudzic-Grabińskiej dla potrzeb realizowanego przez nią projektu pt. WYMIERANIE (977/KPO. STYPENDIA 2025) w ramach konkursu KPO. STYPENDIA 2025. A2.5.1: Program wspierania działalności podmiotów sektora kultury i przemysłów kreatywnych na rzecz stymulowania ich rozwoju.

7. Oprócz kwestii wymienionych w pkt. 1-6, wnioskodawca może podać inne informacje, ważne z jego punktu widzenia, dotyczące jego kariery zawodowej.

Dwukrotnie – w latach 2022 oraz 2023 – otrzymałem nagrodę rektora UP im. KEN/UKEN „za znaczące osiągnięcia naukowe i wysoko punktowane publikacje, które istotnie wpłynęły na wyniki ewaluacji jakości działalności naukowej oraz rozwój” UP im. KEN/UKEN w ramach realizacji programu „Inicjatywa doskonałości – uczelnia badawcza”.

Jestem również tłumaczem przysięgłym języka francuskiego oraz tłumaczem literatury francuskiej (kilkanaście opublikowanych tłumaczeń literackich), a także tekstów naukowych (m.in. artykułu Ewy Tartakowsky, który ukazał się w numerze 3/2016 *Tekstów drugich*, a także – wraz z Jadwigą Lembas – książki Valentina Behra pt. *Powojenna historiografia polska jako pole walki. Studium z socjologii wiedzy i polityki*, opublikowanej przez Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego w 2021 r.).

.....Przemysław Gier.....
(podpis wnioskodawcy)